

Araştırma Makalesi

Üniversite Öğrencilerinde Sendikal Farkındalık: Karabük Üniversitesi Örneği

Trade Union Awareness Among University Students: The Case of Karabuk University

Neşe YILDIZ

Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi

İşletme Fakültesi

nese yıldız@karabuk.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-4247-8163>

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
29.01.2025	11.03.2025

Öz

Bu araştırma, Karabük Üniversitesinde okuyan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve İşletme Fakültesi öğrencilerinin sendikal farkındalığını ölçmek amacıyla yapılmıştır. Çalışma, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre sendika kavramını daha önce duymadıklarını ve mezuniyet sonrası dönemde sendikaya üye olma düşüncelerini öğrenmeyi amaçlamaktadır. Anket yöntemine dayalı bu nicel çalışmada, öğrencilerin yarıya yakını yabancı, yarıdan biraz fazlasını Türk öğrenciler oluşturmaktadır. İlk aşamada 540 öğrenci, ikinci aşamada sendika kavramını duyan 396 öğrenci odağında araştırma gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler EXCEL programında, işgücü piyasasına katılım öncesinde gençlerde sendikal tutuma yönelik teoriler de dikkate alınarak analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, 540 öğrencinin yaklaşık dörtte üçü sendika kavramını daha önce duymuştur. Öğrencilerin %39'u mezuniyet sonrası sendikaya üyeliği düşünmektedir. Sendika kavramını duyan 396 kişinin %53.2'si sendika üyesi olma düşüncesindedir. Öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça, sendika kavramını duyma oranı artmaktadır; ancak aynı artış, sendikalı olma düşüncesine yansımamaktadır. Türk öğrenciler, yabancı öğrencilere göre daha fazla sendika kavramını duymuştur ve sendikalı olma düşüncesindedir. Ancak milliyete göre, sendika kavramını duyanlar arasında sendikalı olma düşüncesi farklılaşmaktadır. Öğrencilerin ailesinde ve çevresinde sendikalı çalışan olması öğrencilerin sendikalı olma düşüncesini önemli ölçüde artırmaktadır. Araştırma, öğrencilerde sendikal farkındalığın artırılması için sendikalara ve üniversitelere farklı stratejiler geliştirmesi noktasında bazı önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sendika, sendika üyeliği, sendikaya üyelik düşüncesi, öğrencilerde sendikal farkındalık, Karabük Üniversitesi,*

Abstract

This research was conducted to measure the trade union awareness of students studying at the Faculty of Economics and Administrative Sciences and the Faculty of Business Administration at Karabük University. In this context, it aims to determine whether students have previously heard of the concept of trade unions based on their socio-demographic characteristics and to explore their thoughts on joining a trade union after graduation. This quantitative study, based on the questionnaire method, includes a student population where nearly half are foreigner, while slightly more than half are Turkish students. The research was conducted in two phases: the first phase included 540 students, and the second phase focused on 396 students who were familiar with the concept of unions. The collected data were analyzed using the EXCEL program, considering theories on union attitudes among trade young people before entering the labor market. According to the research findings, approximately three-quarters of the 540 students had previously heard of the concept of unions, and 39% considered joining a union after graduation. Among the 396 students who were aware of unions, 53.2% expressed an intention to become union members. The awareness of unions increased as students progressed in their academic levels; however, the same increase is not reflected in the thought of being unionized. Turkish students were more familiar with the concept of unions and had a greater intention to join unions compared to foreigner students. However,

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Yıldız, N., 2025, Üniversite Öğrencilerinde Sendikal Farkındalık: Karabük Üniversitesi Örneği, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 60(1), 1051-1070.

among those who had heard of unions, the intention to join varied based on nationality. Additionally, having unionized employees in their families and social circles significantly increased students' inclination toward union membership. The study provides several recommendations for trade unions and universities to develop different strategies to enhance trade union awareness among students.

Keywords: Trade union, trade union membership, through to join a union, trade union awareness among students, Karabuk University

1. Giriş

Sendikalar için örgütlenme hayati önemdedir. Başta öğrenciler olmak üzere gençlerin sendikal farkındalığa ve sendikal kültüre sahip olmaları sendikal örgütlenmenin devamının sağlanmasında kilit role sahiptir. Bu açıdan bakıldığında sendikal farkındalık, genel olarak örgütlenme özgürlüğünün bir yansımasını oluşturmaktadır. Demokratik toplumlarda örgütlenme özgürlüğü, fikir özgürlüğü ve katılımcılık unsurları demokratik olma iddiasının ana bileşenlerini oluşturmaktadır.

Kavram olarak farkındalık, TDK (y.y.)'ya göre "*farkında olma durumu*" anlamına gelmekte, farkında olmak ise "*görülmesi veya bilinmesi gereken şeylerden haberi bulunmak, kavranması gereken bir şeye dikkat etmek*" şeklinde açıklanmaktadır. Kıroğlu, (2019, s. 53) sendikal farkındalığı "*bireylerin yaşadıkları zaman diliminde ve buldukları mekânda sendikal örgütlenmeden haberdar olma durumu*" olarak tanımlamaktadır. Kanyılmaz'a göre (2021, s. 148) sendikal farkındalık "*sendikaların işçilerin hak ve çıkarlarını korumak ve yükseltmek için ne gibi faaliyetler yaptıkları ve toplu görüşme, toplu pazarlık ve grev gibi hakların kullanımlarının işçilere kazandırdığı haklardan haberdar olma durumu*"dur.

Bu çerçevede sendikal farkındalık kavramı bu çalışmada "sendikal olguyu, sendika ve sendikacılığın ilişkili olduğu kavramları, örgütlenmenin önemini, endüstri ilişkileri kapsamında sendikacılığın çalışma hayatındaki ve toplumdaki rolünü, sendikal mücadeleyi ve kazanımları, sendikal üyeliğinin önemini, sendikacılığın işlevlerini bilmek, kavramak ve sendikal kuruluşları tanımak" şeklinde özgün ve daha kapsamlı bir tanım geliştirilerek kullanılmıştır. Bu araştırma, sendikal farkındalığa ilişkin üniversite öğrencilerinin sendika ve sendikalarla ilişkili kavramları bilip bilmediklerini, sendikal kuruluşları tanıyıp tanımadıklarını, sendika kavramını nereden duyduklarını ve sendikaya üyelik düşüncelerini öğrenmeye yönelik olarak tasarlanmıştır. Böylelikle bu çalışma, üniversite öğrencilerinin gelecekteki sendikal farkındalıklarını artırmaya yönelik katkı sağlamayı da amaçlamaktadır.

Sendikaların son dönemlerde içerisinde bulunduğu durum tartışılmaktadır. 1980li yıllarla beraber, bir taraftan sendikacılığın temelini oluşturan büyük firmaların ve üretim tesislerinin kapanması veya görev ve işlerin dışarıdan temin edilmesi yoluyla küçülmesi, diğer taraftan daha küçük kuruluşların ve yeni kurulan işletmelerin çoğalmasıyla büyüyen ticari hizmet sektörü, sendikalara kendilerini geçerli birer örgüt olarak tanıtmada noktasında büyük bir zorluk oluşturmuştur. Ayrıca, mesleki değişimler ve işgücü piyasası gelişmeleri, daha iyi eğitim almış, yeni mezun profesyoneller ve vasıflı işçilerin ortaya çıkmasıyla birlikte neden olarak, bu gençlere kişisel başarı ve hareketliliklerinin sonucu olarak işgücü piyasasında güvende kaldıkları ve ilerledikleri anlayışı yansıtılmaktadır. İyi eğitilmiş gençlerin yanı sıra daha az eğitilmiş, vasıfsız işçiler de işgücü piyasasında bulunmakta ve bu grup için kolektif eylem önemini korumakla beraber, sendikal kazanımlar konusunda hayal kırıklıkları yaşamaktadır. Bu süreçte, kariyerlerinin başındaki gençler giderek daha fazla geçici sözleşmeler, işsizlik ve kesintiye uğrayan kariyer yollarıyla ilişkili yüksek düzeyde bir güvensizlik yaşamaktadır. Bütün bu gelişmeler, gençlerin sendikalara ilgisini azaltmaktadır (Blossfeld ve ark., 2008). Hodder ve Kretsos, (2015) tarafından yapılan çalışmaya göre, genç işçiler, çoğu durumda dünya genelinde düşük ücretli, düşük statülü ve güvencesiz işlerde çalışmaktadır. İşgücü piyasasındaki konumları giderek daha kırılgan hale geldikçe, daha fazla koruma sağlamak amacıyla sendikalara katılmaları beklenmesine rağmen, genç işçilerin büyük bir kısmı sendika faaliyetlerinden uzak kalmaya devam etmektedir. Sendikalar ise üye kaybı ve artan yaşlanma etkisiyle mücadele etmektedir. Sendikaların yaşadığı gençlik krizi, yalnızca üyelikte sürekliliği tehdit etmekle sınırlı değildir, aynı zamanda yeni nesiller için gözünde sendikaların meşruiyetini de sorgulanabilir hale getirmektedir.

İşgücü piyasasında yaşanan değişimlerin sonucu olarak ortaya çıkan sosyo kültürel kaymaların en belirgin şekilde gençleri etkilediğini belirten Blossfeld ve ark. (2008)'a göre kariyerlerinin başındaki gençler giderek daha fazla geçici sözleşmeler, işsizlik ve kesintiye uğrayan kariyer yollarıyla ilişkili yüksek düzeyde bir güvensizlik yaşamaktadır.

OECD ülkelerinde sendikal üyelik oranı, genel olarak 1980'li yıllardan sonra belirgin bir şekilde gerilemeye başlamış, OECD ortalaması olarak 1980, 1990, 2000, 2010 ve 2019 yılında sırasıyla % 36.5, %28.8, %20.9, %17.8 ve 15.8'e düşmüştür. Visser (2024, s. 629), araştırmasında bu düşüşün gençler arasında daha belirgin

bir şekilde gerçekleştiğini ülke örnekleri üzerinden ortaya koymaktadır. Visser'e göre, OECD ülkelerinde 25 yaş altı işçilerin sendika yoğunluğu oranı, 2002 yılında %11'den 2014 yılında %6'ya, 1990 yılında tahmini olarak %18 iken 2019 yılında %5.5'e düşmüştür. İsveç ve Danimarka gibi yüksek sendika üyeliği oranlarına sahip ülkeler dahil olmak üzere, tüm ülkelerde gençlerin sendikalara katılımında belirgin bir düşüş gözlemlenmiştir. OECD ülkelerinde, sendika üyeleri arasında 55 yaş üstü bireylerin sayısı, sendikalara yeni katılan 15-24 yaş grubunun ortalama dört katıdır. Bu dinamik, sendikaların ayrılan üyelerin yerini doldurmakta zorlandığı ve hızlanan bir düşüşle karşı karşıya olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Bu dönemde OECD genelinde, sendikalar hem üyelerini hem de güçlerini yitirmiştir; gençler giderek sendikalardan daha fazla uzak durmaya başlamıştır.

Diğer yandan uluslararası sendikal hareket gençlerin örgütlenmesine büyük önem vermektedir. Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (ITUC), gençlerin sendikacılığın geleceği açısından önemi üzerinde durmakta ve gençlerin sendikacılığın geleceğini şekillendirmede kritik bir rol oynadığını, sendika organizasyonlarının gücü, etkinliği ve meşruiyeti için hayati önem taşıdığının altını çizmektedir (ITUC, (y.y)). Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC) Gençlik Komitesi sendikaların gençlerle olan mevcut ilişkisi ile sendikal hareketin geleceği arasında bir bağ kurarak durumu şu şekilde ortaya koymaktadır: *“Sendikalar varoluşsal bir krizle karşı karşıya. Ya önemli sayıda yeni ve genç üye kaydedeceğiz ya da birkaç on yıl içinde kitlesel üyelik örgütleri olarak varlığımızı sürdüremeyeceğiz.”* (ETUC Youth Committee, 2021, s.2).

Bu süreçte Türkiye'deki sendikalar için de görünürde üye kaybından bahsedilmesine rağmen, esasında 2013 yılına kadar sendika istatistiklerinin güvenilirliği ile ilgili çok ciddi sıkıntılar söz konusudur. Örneğin 2003 yılında % 57.98 (ÇSGB, 2003), 2009 yılında % 59.88 (Resmi Gazete, 17 Temmuz 2009) oranında bir sendikalaşma görülmektedir. Bu dönem ve daha önceki yıllara ilişkin veriler bir işçinin aynı anda birden fazla sendikaya üye olabilmesi, sendikadan istifa eden, emekli olan, vefat eden üyelerin üye olarak görünmeye devam etmesi, sahte üyelikler, üye sayısının sadece sendikalar tarafından bildirilmesi, Bakanlığın bir veri tabanının olmaması, e-devlet sistemi üzerinden sendika üyeliğinin gerçekleşmemesi gibi nedenlerle bir hayli tartışmalıdır. 2010-2012 arasına ait herhangi bir veri bulunmamaktadır. OECD istatistiklerinde ise 1990 yılına ait sendikalaşma oran % 24, 2000 yılında % 12.5, 2010 yılında % 7.3 olarak yer almaktadır (OECD (y.y)). Üyelik verilerinde 2013-Kasım ayı itibariyle e-devlet sistemine geçilmesi ile beraber günümüzde Türkiye'deki sendika verileri dünyanın en güvenilir verileri arasında yer almaktadır. 2013 yılı ocak ayı sendika istatistikleri tebliğinde % 9.21 (ÇSGB, 2013) olan sendikalaşma oranı, süreç içerisinde artarak 2024 yılında işçi sendikalarında %15, kamu sendikalarında %75'e ulaşmıştır. Türkiye'de işçi ve kamu görevlileri sendikaları birlikte düşünüldüğünde toplam yaklaşık 20 milyon işçi-memur çalışan ve yaklaşık 4 milyon 763 bin sendikalı çalışan bulunmaktadır. Bu rakamlar, çalışanlarda sendikalılık oranının yaklaşık % 23.5 olduğunu ortaya koymaktadır (Çalışma Genel Müdürlüğü, 2024). Ancak gençlerde sendikalılık oranı ile ilgili veri bulunmamaktadır. Bir işyerinde sendikal örgütlenme sonucu toplu iş sözleşmesi imzalanabilmesi için, işkolu düzeyinde % 1, işyeri düzeyinde % 51 bir baraj söz konusudur. Türkiye'de sendikal örgütlenmede genel eğilim, bir işyerinde, sendikaya üye olamayacaklar dışında tüm çalışanların, barajı aşan sendikaya üye olması şeklindedir. Türkiye'de işçi sendikaların ağırlıklı olarak kamu sektöründe örgütlülüğü yaygındır, özellikle taşeron işçilerin sendikal örgütlenmesi ile beraber, kamuda örgütlenme artmıştır. 15 milyon 487 bin 849 özel sektör çalışanından 1 milyon 143 bin 138 kişi işçi sendikalarına üyedir. Diğer bir deyişle yaklaşık % 7.38'lik bir özel sektör örgütlenmesi söz konusudur. Diğer taraftan 1 milyon 523 bin 206 kamu işçisinin 1 milyon 192 bin 033'ü (% 78.25) sendikaya üyedir (Çalışma Genel Müdürlüğü, 2024). Bu veriler, sendikaların üye sayısını artırması için, örgütlenme çalışmalarını artık kamudan özel sektöre yönlentmeleri gerektiğini de göstermektedir.

Bu veriler ışığında hem dünyada hem Türkiye'de sendikal örgütlenme çalışmalarının yürütüleceği gruplardan birinin gençler olduğu ifade edilebilir. Bu çalışma gençlerin sendikal örgütlenmesinde önemli bir aday grubunu oluşturan üniversite öğrencilerine odaklanmaktadır. Çalışmada, öncelikle gençlerin sendika üyeliğine ilişkin teorik bir çerçeveye ve araştırma metodolojisine ardından sosyo-demografik özelliklere göre araştırma bulgularına yer verilmektedir. Daha sonra tartışma ve değerlendirme kısmında, araştırmanın sonuçları literatürdeki benzer araştırmalar ile kıyaslanarak değerlendirilmektedir. Çalışma sendikalara ve üniversitelere yönelik bazı öneriler ile sonuçlanmaktadır.

2. İşgücü Piyasasına Giriş Öncesinde Gençlerde Sendikal Tutum Oluşumuna Yönelik Teorik Çerçeve

Gençlerin ve öğrencilerin iş gücü piyasasına ilk girişlerinden önce sendikalara yönelik tutum geliştirmelerini etkileyebilecek iki teorik yaklaşım yaygın referans olarak gösterilmektedir. Bunlardan birincisi, deneyim ürünü modeli, ikincisi sosyal öğrenme modelidir.

2.1. Deneyim Ürünü Modeli (Experience-Good Model)

Deneyim ürünü modeli, gençlerin sendikalara olan ilgi düzeyini açıklamakta kullanılmaktadır. Pazarlama teorisinden alınan bu model sendikacılığa uyarlandığında sendikacılığın "deneyim ürünü" olarak değerlendirilmesini vurgular. Bu modele göre, bireyler, çalışma hayatında ancak üyelik deneyimini yaşayarak, sendikaya katılarak sendikaların değerini tam anlamıyla anlayabilir (Gomez ve ark., 2002; Bryson ve ark., 2005). Oliver (2010, s. 507), genç işçilerin, öğrenci istihdamı sırasında sendikalarla yaşadıkları deneyimlerin, sendika üyeliği için deneyim ürünü modelini kullanarak açıklanabileceğini, çalışanların, sendika üyeliğini deneyimlemeden önce, üyeliğin onlara sağladığı faydaları değerlendiremeyeceğini belirtmektedir. Bu modele göre, sendikaların sağladığı özellikle, sendika üyeliğinin parasal olmayan- manevi ve sosyal- faydaları sendika üyesi olmayanlar için oldukça belirsizdir, üye olmayanlar tarafından kolayca anlaşılabilir. Bu model kapsamında, henüz işgücü piyasası deneyimi yaşamamış üniversiteli öğrenciler açısından bakıldığında, gençlerin sendikalarla ilgili birinci elden, doğrudan bir deneyimi bulunmamaktadır. Bu durum, gençlerin sendikalara olan ilgisinin düşük kalmasının bir nedeni olarak görülmektedir.

Deneyim ürünü modelinin temel varsayımının, çalışanlar işgücü piyasasına dahil oldukları an sendikal deneyim yaşayabilecekleri ve sendikalara ilişkin bir deneyimlerinin olabileceği görüşünün uygulamada tam karşılığının olduğunu söylemek mümkün değildir. Örneğin Türkiye'de işçi sendikalarına üyelik oranı %15 civarındadır. Çok kaba bir hesaplama özel sektörde işgücü piyasasına giren gençlerin %85'i sendikalarla karşılaşmamaktadır. Ancak %15'i sendikalı işyerlerinde çalışmaktadır. Diğer bir tabirle işgücü piyasasına girmek, sendikal deneyim yaşamamanın bir yolunu oluşturmaktadır, fakat tek unsur olmamaktadır. Dolayısıyla işgücü piyasasına giren herkes bir sendikal deneyim yaşamamaktadır. Model, sendikal deneyimi olmayanları kapsamamaktadır.

2.2. Sosyal Öğrenme Teorisi

Sosyal öğrenme teorisi, gençlerin ve üniversite öğrencilerinin sendikalarla ilgili tutum geliştirmesinde deneyim ürünü modelinin varsayımlarına tezat oluşturmaktadır.

Sendikal tutumların ebeveynlerin sendikal tutumları ve deneyimleri gibi aile sosyalizasyonunun bir sonucu olarak şekillendiğini gözlemleyen Barling ve ark. (1991, s.725), sendika aktivistleri ve liderlerinin genellikle sendika yanlısı ailelerden geldiğine dikkat çeken bir model geliştirmiştir. Bu modele göre, çocuklar, ebeveynlerinin sendika faaliyetlerine katılımını gözlemleyerek ve sendikal konular hakkında konuşmalarını dinleyerek sendikalara yönelik algılar ve tutumlar geliştirir. Model, hem Bandura'nın (1977) sosyal öğrenme teorisiyle hem de ebeveynlerin iş deneyimlerinin çocukların mesleki beklentileriyle ilişkili olduğunu öne süren geniş bir literatürle uyumludur (Gottfredson, 1981). Benzer şekilde Kelloway ve Watts, (1994) ile Kelloway ve Newton'a göre (1996) de ebeveyn sosyalizasyonu sendikal tutumların önemli belirleyicilerinden biridir. Gomez ve arkadaşlarının (2002, 539) yaptığı çalışmaya göre ise, gençlerin sendikal üyelik düşüncesi, ailede sendika üyeliği ve aile ile arkadaşların sendikalara karşı tutumları gibi birikmiş sosyal sermayeleri tarafından güçlü bir şekilde şekillendirilmektedir.

Sosyal öğrenme teorisi, sendika dostu sosyal ağlara dâhil olmanın önemini vurgular; bu tür sosyal ağlar, bireylerin olumlu sendika tutumlarını sosyalleştirdiği ortamlardır (Kelloway ve Newton 1996). Sendikalaşmayı destekleyen ebeveynler, akrabalar ve arkadaşlarla sosyal etkileşim, gençlerin sendikalara yönelik olumlu tutum geliştirme olasılığını artırır. Ayrıca, bu etkileşim, sendikaların genellikle olumsuz olan kamu imajına karşı dengeleyici bir etki yaratabilir. Bir toplumsal gelenek olarak sendikalara yönelik olumlu tutumların kuşaklar arasında aktarılması durumunda, aile ve ebeveyn sosyalizasyonu, gençlerin olumlu sendika tutumları geliştirmesi için potansiyel bir kaynak olarak değerlendirilebilir (Blanden ve Machin 2003; Oliver, 2010, s. 515). Ancak, sendika üyeliğinin giderek azaldığı göz önüne alındığında, kuşaklar arası bu sosyal öğrenmenin birçok ülkede önemini kaybettiği tahmin edilmektedir (Freeman ve Diamond 2003, s. 33–35; Schnabel ve Wagner 2006, s.130; Kirmanoğlu ve Başlevent 2012, s. 699).

Yapılan bazı araştırmalar hem deneyim ürünü yaklaşımının hem de sosyal öğrenme modelinin gençler üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, Avustralya'da öğrenci istihdamına dayalı bir çalışmada da doğrulanmıştır (Oliver 2010). Buna göre, gençler işgücü piyasasında deneyim kazanmaya başladıkça, iş yerindeki normlar ve etkiler, sendika üyeliğinin belirleyicileri olarak ebeveyn sosyalizasyonuna göre daha önemli hale gelmektedir. Diğer bir deyişle, gençler tam zamanlı eğitimden ayrılıp iş gücü piyasasına tamamen girdiklerinde aileden-çevreden gelen sosyalizasyon etkileri bir miktar azalmakta, gençler sendikalar hakkında kendi birikmiş deneyimlerini oluşturmaya başlamaktadır.

Gençlerin ve öğrencilerin sendika üyeliği düşüncesinde sosyal öğrenme modeli çok önemli bir model olmakla beraber, sadece aile veya çevrenin üyeliği öğrencilerin ve gençlerin sendikal olması için yeterli ve kapsayıcı bir açıklama sunmamaktadır. Modelin de üzerinde durduğu gibi, aile üyelerinin sendikal deneyimlerini paylaşması, sendikaların üyelerine katkılarını anlatması, genç kuşakların sendikaların önemini tanınmasına katkı vermektedir. Sendika üye sayısında dünyadaki genel trend azalma yönündedir. Zaten her gencin ailesi de sendika üyesi değildir. Diğer bir deyişle, sosyal öğrenme modeli ancak ailesinde / çevresinde sendika üyesi olanların sendikaya katılımına katkı sunabilir.

Hem deneyim ürünü modeli hem de sosyal öğrenme teorisi sendika üyeliğini açıklamada kısmen başarılıdır. Ancak her iki yaklaşımın kapsamında olmayan (işgücü piyasası deneyimi olmayan ve ailesine-çevresinde sendikal olmayan) gençlerde sendika üyeliği düşüncesi oluşması için sendikaların gençleri odağına alması, işgücü piyasasına girmeden önce gençlere yönelik politikalar geliştirmesi önemlidir.

3. Metodoloji

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, Karabük Üniversitesinde İİBF ve İşletme Fakültesi öğrencilerinin, sosyo-demografik özelliklere göre sendikal farkındalıklarını öğrenmeyi, sendikal farkındalık kapsamında öğrencilerin sendika ve sendikacılık ile ilişkili kavramları daha önce duyup duymadıklarını, sendika kavramını duyanlardan hangi kaynaklardan duyduğunu ve mezuniyet sonrası dönemde sendikaya üyelik düşüncesi olup olmadığını araştırmayı amaçlamaktadır.

3.2. Araştırmanın Soruları

Bu araştırma temelde üniversite öğrencileri sendikal farkındalığa sahip midir? sorusunu sormaktadır. Bu temel soruya cevap vermek üzere şu sorular da sorulmuştur:

- Üniversite öğrencileri, sendika ve sendikacılık ile ilişkili kavramları daha önce duymuş mudur?
- Sendika kavramını duyan öğrenciler bunu hangi kaynaktan duymuştur?
- Üniversite öğrencilerinin mezuniyet sonrası sendikaya üyelik düşünceleri var mıdır?
- Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile sendika kavramını duyma ve sendikaya üyelik düşüncesi arasında bir ilişki var mıdır?

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma nicel araştırma yöntemini benimsemiş, veriler anket yöntemi ile elde edilmiştir. Böylece, düşük maliyetle anket yöntemi kullanılmış ve orijinal veriler elde edilmiştir. Çalışmada, veri toplama aracının oluşturulması için öncelikle literatür taraması yapılmış, bu kapsamda makale, bildiri, kitap vb. çalışmalar incelenmiştir ve bu kapsamda anket formları hazırlanmıştır.

Araştırmanın yürütülmesi için Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'na müracaat edilmiştir ve 03.05.2024 tarihinde E-78977401-050.04.04-338448 sayılı 2024/ 05-45 No'lu Etik kurul Kararı ile araştırma için Etik Kurul izni alınmıştır.

Anket formları öncelikle, 2 fakülte'deki öğrencilere elektronik ortamda mail yoluyla ulaştırılmış, geri dönüşlerin az olması üzerine yüz yüze anket formları dağıtılmıştır. Bunun sonucunda 2 fakülte'den toplam 565 geri dönüş olmuştur. Ancak bu formların 25 tanesinin gelişigüzel ve eksik doldurulması nedeniyle 540 cevap formu dikkate alınmıştır.

Anket formları 2 aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada cinsiyet, milliyet, fakülte, sınıf, ebeveyn eğitim durumu ve ortalama gelir şeklinde sosyo-demografik bilgilere yer verilmiştir ve sonrasında öğrencilerin sendika ve sendikacılık ile ilgili temel kavramları daha önce duyup duymadıkları araştırılmıştır. Sendika kavramını daha önce duymayanlar, anketi sonlandırmış, ikinci aşama anket formunu cevaplamamıştır. Bu kapsamda, sendika kavramını daha önce duyan 396 kişi ise anketin ikinci aşamasını cevaplamıştır. Sendikacılık ile ilgili kavramları bilip bilmedikleri, sendika kavramını hangi kaynaklardan duydukları ve mezuniyet sonrası işçi veya memur olarak çalışma durumunda bir sendikaya üye olmayı düşünüp düşünmedikleri sorulmuştur.

3.4. Araştırmanın Evreni, Örneklemi ve Veri Analizi

Yükseköğretim Bilgi Sistemi'ne göre, 2023-2024 eğitim öğretim döneminde Karabük Üniversitesi'nde 25.192 erkek, 18.802 kız olmak üzere toplam 43.994 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin 11.558 ini 102 ülkeden gelen yabancı uyruklu öğrenciler oluşturmaktadır (YÖK, 2024). Karabük Üniversitesi, bahsedilen dönemde

%26.2 oranı ile en yüksek oranda yabancı uyruklu bulunduran üniversite konumundadır. Bu veri, araştırmada Karabük Üniversitesi'nin seçilmesinin en önemli nedenlerinden birisidir. Yabancı öğrencilerin, diğer ülkelerdeki sendikal farkındalıkla ilgili zengin bir bakış açısı sağlayacağı varsayılmıştır. Bu açıdan Karabük Üniversitesi en çok yabancı öğrenciyi barındıran üniversite olması, böyle bir araştırma için önemli bir imkân ve avantaj sağlamaktadır. Diğer taraftan araştırma bünyesinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) ile İşletme Fakültesi tercih edilmiştir. Bu fakültelerde uygulanmakta olan programlarda, işçi işveren ilişkileri, yöneticilik, çalışma hayatı, çalışma hayatının aktörleri, çalışma hayatı mevzuatı, sosyal politika gibi konular önemli yer teşkil etmektedir. Dolayısıyla bu fakültelerde okuyan öğrencilerin sendika kavramını diğer fakültele göre daha fazla duydukları ve anlamını bildikleri varsayımında bulunulmuştur ve bu varsayım dayalı olarak bu iki fakülte anket için tercih edilmiştir.

Araştırmanın evrenini İİBF ve İşletme Fakültesi'nde eğitim görmekte olan toplam sayısı 4790 olan 1., 2.,3. ve 4. sınıf lisans öğrencileri, araştırma örneklemini ise ilk aşamada 540, ikinci aşamada 396 öğrenci oluşturmaktadır.

2023-2024 eğitim öğretim döneminde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ndeki 2967 öğrencinin 1.377'si yabancı uyruklu, 1590'ı Türk öğrenciden, İşletme Fakültesindeki 1.823 öğrencinin 865'i yabancı uyruklu, 965'i Türk uyruklu öğrencilerden oluşmaktadır. Bu fakültelerde yabancı uyruklu sayısı % 47 civarındadır. Bu oran Karabük Üniversitesi ortalamasının da bir hayli üzerindedir. Dolayısıyla bu fakültelerin araştırmaya konu olmasıyla beraber daha fazla yabancı uyruklu öğrencinin de görüşünün alınacağı tahmininde bulunulmuştur.

Sekaran ve Bougie (2016, s. 264) tarafından yapılan istatistiksel hesaplamalara göre, evrenin 5 bin kişiden oluşması durumunda en az 357 kişilik bir örneklem grubuna ihtiyaç bulunmaktadır. Bu araştırmada ilk aşamada 540 kişiden geçerli geri dönüş sağlanmış, ikinci aşamaya 396 kişi katılmıştır. Bu rakamlar, örneklem grubunun çalışmanın güvenilirliği ve geçerliliği için yeterli sayıya ulaştığını göstermektedir.

Anket yöntemi ile 15 Mayıs-25 Haziran 2024 döneminde elde edilen veriler Microsoft Excel Programı ile analiz edilmiştir.

3.5. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmanın kapsamını KBÜ İİBF ve İşletme Fakültesi öğrencileri oluşturmakta, diğer Fakülte öğrencilerini içermemektedir. Ankete katılan yabancı öğrenciler daha çok Afrika kökenli olup, Uzakdoğu kökenli öğrenci sayısı ise bir hayli azdır. Bu durum ve çalışmanın KBÜ'deki belirli fakültelerde yapılması, sonuçların genellenebilirliğine ciddi derecede sınır getirmektedir.

4. Bulgular

Bu bölümde, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre sendika kavramını duyup duymadıkları ve mezuniyet sonrası sendikal olma düşüncesi üzerinde durulmaktadır. Sosyo-demografik özellikler arasında, cinsiyet, fakülte, sınıf durumu, ebeveyn eğitimi ve gelir düzeyi yer almaktadır. Ardından öğrencilerin sendikalar ile kavramları duyup duymadıkları, öğrencilerin sendika kavramını hangi kaynaklardan öğrendikleri, ailede ve çevrede sendikal / sendikada çalışan olup olmadığı, öğrencilerin kökenlerine göre, sendikal olma düşüncesi gibi konular ele alınmaktadır.

4.1. Cinsiyet, Fakülte ve Sınıf Durumuna Göre Sendikal Olma Düşüncesi

Öğrencilerin cinsiyet, fakülte ve sınıflarına göre, ilk aşamada yer alan 540 kişi ve ikinci aşamada sendika kavramını duyan 396 kişi içindeki sendikal olma düşüncesi aşağıda yer alan Tablo 1'de ele alınmaktadır.

Tablo 1: Cinsiyet, Fakülte ve Sınıf Durumuna Göre Sendikal Olma Düşüncesi

	540 Kişide				396 Kişide			
			Sendika Kavramını Duyanlar/ Katılımcılar	Sendikal Olma Düşüncesi		Sendika Kavramını Duyan		Sendikal Olma Düşüncesi
Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Yüzde (%)
Kız	230	42.6	74.3	88	38.2	171	43.2	51.5
Erkek	310	57.4	72.5	123	39.6	225	56.8	54.6

Toplam	540	100	73.3	211	39	396	100	53.2
Fakülte	Sayı	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Yüzde (%)
İşletme	309	57.2	70.5	115	37.2	219	55.3	52.5
İİBF	231	42.8	77	96	41.5	177	44.7	54.2
Sınıf	Sayı	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Yüzde (%)
1	96	17.7	64.6	35	36.4	62	15.8	56.4
2	125	23.1	68	42	33.6	85	21.4	49.4
3	100	18.5	77	48	48	77	19.4	62.3
4	219	40.5	78.5	86	39.2	172	43.4	50

Anketi yanıtlayan 540 katılımcının %57.4'ü, erkek, % 42.6'sı kız öğrencilerden oluşmaktadır. Hem ilk aşamadaki 540 katılımcının (%57.2) hem de sendika kavramın duyan ikinci aşamadaki 396 katılımcıların yarısından fazlası (%55.3) İşletme Fakültesi öğrencilerinden oluşmaktadır. 540 katılımcının%17.7'si birinci sınıf, %23.1'i ikinci sınıf, %18.5'i üçüncü sınıf ve %40.5'i dördüncü sınıf öğrencilerine karşılık gelmektedir. Sendika kavramını duyan 396 kişi içerisinde %15,8 birinci sınıf, %21.4 ikinci sınıf, %19.4 üçüncü sınıf ve %43.4 oranında dördüncü sınıf öğrencileri yer almaktadır.

İlk aşamada anketi yanıtlayan kız öğrencilerin %74.3'ü, erkek öğrencilerin %72.5'i sendika kavramını duymuştur. Ancak sendikalı olma düşüncesi bakımından erkek öğrenciler hem ilk aşamada hem de ikinci aşamada daha isteklidir. İİBF öğrencileri, İşletme Fakültesi öğrencilerine göre daha yüksek oranda sendika kavramını duyduğunu ifade etmektedir. İşletme fakültesi öğrencilerinin %70.5'i, İİBF öğrencilerinin %77'si sendika kavramını daha önce duymuştur. Öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça sendika kavramını duyma oranı artmaktadır. Bu oran, birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri için sırasıyla %64.6, % 68, %77 ve %78.5'tir. Ancak sendikalı olma düşüncesinde en yüksek oran açık ara üçüncü sınıf öğrencileri arasındadır.

İlk aşamada, öğrencilerin %39'u, sendika kavramını bilen öğrencilerin cevap verdiği ikinci aşamada ise öğrencilerin %53.2'si sendikalı olma düşüncesini ortaya koymuştur.

4.2. Ebeveyn Eğitim Düzeyi ve Sendikalı Olma Düşüncesi

Öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim düzeyine ait bilgiler ile sendikalı olma düşüncesi arasındaki ilişki Tablo 2'de ele alınmaktadır.

Tablo 2: Ebeveyn Eğitim Düzeyi ve Sendikalı Olma Düşüncesi

Anne Eğitim Düzeyi ve Sendikalı Olma Düşüncesi								
Anne Eğitim Düzeyi	540 Kişi İçinde		396 Kişi İçinde		Sendika Kavramını Duyanlar / Tüm Katılımcılar	Sendika Kavramını Duyanlar İçinde Olma Düşüncesi	Sendika Kavramını Duyanlar İçinde Olma	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Yüzde (%)
En Fazla İlkokul	186	34.4	147	37.1	79.0	82	55.7	
Ortaokul	99	18.3	80	20.2	80.1	38	47.5	
Lise	110	20.3	75	19	68.1	43	57.3	
Lisans ve üzeri	145	26.9	94	23.7	64.8	48	51	
Baba Eğitim Düzeyi ve Sendikalı Olma Düşüncesi								

	540 Kişi İçinde		396 Kişi İçinde		Sendika Kavramını Duyanlar/ Katılımcılar	Sendika Kavramını Duyanlar Sendikalı Düşüncesi	Sendika Kavramını İçinde Olma
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Baba Eğitim Düzeyi							
En Fazla İlkokul	107	19.8	80	20.2	74.7	39	48.7
Ortaokul	87	16.1	70	17.7	80.4	45	64.3
Lise	130	24.1	105	26.5	80.7	49	46.6
Lisans ve üzeri	216	40	141	35.6	65.2	78	55.3

Öğrencilerin anne-babasının eğitim düzeyi ile sendika kavramını duyma ve sendikalı olma düşüncesi arasında doğrudan bir bağ görülmektedir.

Buna göre, anneleri en fazla ilkokul mezunu ve ortaokul mezunu olan öğrenciler, sendika kavramını sırasıyla %79 ve %80.1 oranında duymuşken, annesi lise mezunu olanlarda bu oran % 68'e, lisans ve üzeri olanlarda % 64.8'e düşmektedir. Sendika kavramını duyan 396 kişi içinde sendikalı olma düşüncesi ise, en fazla, annesi, lise mezunu (%57.3), ikinci sırada en fazla ilkokul mezunu (%55.7), üçüncü sırada lisans ve üzeri (%51) ve son olarak ortaokul mezunu olan (%47.5) öğrencilerdedir. Diğer bir ifade ile öğrencilerin annesinin eğitim düzeyi artıkça veya azaldıkça sendika kavramını duyma ve sendikalı olma düşüncesi bulunma arasında doğrudan bir bağlantı bulunmamaktadır.

Benzer durum öğrencilerin babalarının eğitim durumu ile sendika kavramını duyma ve sendikaya üye olma arasında da görülmektedir. Buna göre, babaları lise ve ortaokul mezunu olan öğrenciler, sendika kavramını sırasıyla % 80.7 ve %80.4 oranında duymuşken, babası en fazla ilkokul mezunu olanlarda bu oran % 74.7'ye, lisans ve üzeri olanlarda % 65.2'ye düşmektedir. Sendika kavramını duyan 396 kişi içinde sendikalı olma düşüncesi ise, en fazla, babası, ortaokul mezunu (%64.3), ikinci sırada lisans ve üzeri (%55.3), üçüncü sırada en fazla ilkokul mezunu (%48.7) ve son olarak lise mezunu olan (%46.6) öğrencilerdedir. Diğer bir ifade ile öğrencilerin babasının eğitim düzeyi artıkça veya azaldıkça sendika kavramını duyma ve sendikalı olma düşüncesi bulunma arasında doğrudan bir bağlantı bulunmamaktadır.

4.3. Ailenin Ortalama Geliri ve Sendikalı Olma Düşüncesi

Öğrencilerin ailelerinin ortalama gelirine ait bilgiler ile sendikalı olma düşüncesi arasındaki ilişki Tablo 3'te ele alınmaktadır.

Tablo 3: Ailenin Ortalama Geliri ve Sendikalı Olma Düşüncesi

	540 Kişi İçinde		396 Kişi İçinde		Sendika Kavramını Duyanlar / Tüm Katılımcılar	Sendika Kavramını Duyanlar Sendikalı Düşüncesi	Sendika Kavramını İçinde Olma
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Ailenin Ortalama Geliri							
17.000 TL ve altı	137	25.4	94	23.8	68.1	54	57.4
17.001- 35.000 TL arası	154	28.5	117	29.5	75.9	65	55.5
35.001-50.000 TL arası	99	18.3	81	20.4	81.8	47	58
50.001-75.000 TL arası	81	15	58	14.7	71.6	24	41.3
75.001-100.000 TL arası	25	4.6	14	3.5	56	6	42.8
100.001-150.000 TL arası	12	2.2	9	2.3	75	5	55.5
150.001 TL ve üzeri	32	6	23	5.8	71.8	10	43.4

Ailenin ortalama gelir düzeyi ile sendika kavramını duyma ve sendikalı olma düşüncesine bakıldığında zaman doğrudan bir bağlantı görülmektedir. Ankette yer alan gelir baremleri oluşturulurken, araştırmanın yapıldığı dönemde Türkiye'deki asgari ücret olan yaklaşık 17 bin TL dikkate alınarak alt sınır oluşturulmuştur.

Ailelerinin ortalama gelirine göre öğrencilerin %72.2'sinin, asgari ücretin 3 katı ve daha altında gelire sahip olduğu görülmektedir. Buna göre, 540 öğrencinin ailesinin ortalama geliri incelendiğinde öğrencilerin %28.5 oranında 17.001 - 35.000 TL arası, %25.4 oranında 17.000 TL ve altı, %18.3 oranında 35.001 -50.000 TL arası gelire sahiptir.

Sendika kavramını en fazla, ailesinin ortalama gelirinin 35.001 - 50.000 TL arası olan öğrencilerin (%81.8) ardından ailesinin ortalama geliri 17.001 - 35.000 TL arası olan öğrencilerin (%75.9), daha sonra 100.001 - 150.000 TL arası olan öğrencilerin (%75) duyduğu görülmektedir. Daha sonraki sıralamalar ise ailenin ortalama geliri 150.001 TL ve üzeri olan öğrencilerde (%71.8), 50.001 - 75.000 TL arası olan öğrencilerde (%71.6), 17.000 TL ve altı olan öğrencilerde (%68.1) ve 75.001 - 100.000 TL arası olan öğrencilerde (%56) şeklindedir.

Öğrencilerin ailelerinin ortalama gelir durumuna göre sendikalı olma düşüncesi ise, sendika kavramını duyma oranına göre önemli ölçüde azalmaktadır. Buna göre sendikalı olma düşüncesi sırasıyla ailesinin ortalama geliri 35.001-50.000 TL arası olan öğrencilerde (%58), 17.000 TL ve altı olan öğrencilerde (%57.4), 17.001- 35.000 TL arası ve 100.001-150.000 TL arası olan öğrencilerde (%55.5), 150.001 TL ve üzeri olan öğrencilerde (%43.4), 75.001-100.000 TL arası olan öğrencilerde (%42.8), ve son olarak 50.001-75.000 TL arası olan öğrencilerde (%41.3) şeklindedir.

Bu veriler ailenin ortalama gelir düzeyinin artması veya azalması ile sendika kavramını duyma veya sendikalı olma düşüncesi arasında doğrudan bir bağ kurmanın güç olduğunu ortaya koymaktadır.

4.4. Sendikacılık ile Kavramların Bilinmesi Durumu

Öğrencilerin, sendikal farkındalığın önemli unsurlarından biri olan sendikacılık ile kavramları bilme durumu Tablo 4'te ele alınmaktadır.

Tablo 4: Sendikacılık ile Kavramların Bilinmesi Durumu

	540 Kişi İçinde		396 Kişi İçinde	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Sendika	396	73.3	396	100
Sosyal Diyalog	300	55.5	217	55
Sendikal Örgütlenme	224	41.5	206	51.9
Toplu İş Sözleşmesi	258	47.8	206	51.9
Grev	330	61.1	282	71.3
Sendika & Grev	282			
Sendika & Toplu İş Sözleşmesi	206			
Sendika & Sosyal Diyalog	217			
Sendika & Toplu İş Sözleşmesi & Grev	176			
Sendika & Sosyal Diyalog & Sendikal Örgütlenme & Toplu İş Sözleşmesi & Grev	84			
Grev kavramını duymasına rağmen sendika kavramını duymayan	48			
Toplu iş sözleşmesi kavramını duymasına rağmen sendika kavramını duymayan	52			
Sosyal diyalog kavramını duymasına rağmen sendika kavramını duymayan	83			
Sendikal örgütlenme kavramını duymasına rağmen sendika kavramını duymayan	18			

Öğrencilere sendika ve sendikacılık ile ilgili kavramları bilip bilmedikleri sorulmuştur. 540 öğrencinin 396'sı, diğer bir deyişle %73.3'ü sendika kavramını duyduğunu ifade etmiştir. 540 öğrencinin 330'u grev kavramını (%61.1), 300 kişi sosyal diyalog kavramını (%55.5), 258 kişi (%47.8) toplu iş sözleşmesi kavramını ve 224 kişi (%41.5) sendikal örgütlenme kavramını daha önceden duymuştur. Görüldüğü üzere öğrenciler, sendika kavramının hemen ardından grev kavramını duyduklarını belirtmiştir. Diğer taraftan, sendika kavramıyla beraber hangi kavramların daha önceden duyulduğu incelendiğinde 282 öğrencinin sendika ve grev kavramını, 206 öğrencinin sendika ve toplu iş sözleşmesi kavramını, 217 öğrencinin sendika ve sosyal diyalog kavramını, 176 öğrencinin sendika toplu iş sözleşmesi ve grev kavramını, 84 öğrencinin ise hem sendika hem sosyal

diyalog hem sendikal örgütlenme hem toplu iş sözleşmesi hem de grev kavramını duyduğu görülmektedir. 5 kavramı aynı anda daha önce duyan öğrencilerin oranı 540 kişi içinde %15.5 iken, 396 kişi içinde % 21.2'dir.

Araştırmanın ilginç bulgularından birisi bazı öğrencilerin sendika kavramını duymamasına rağmen, sendikacılık ile ilişkili diğer kavramları duymasındır. Bu çerçevede, 48 öğrenci grev kavramını duymasına rağmen sendika kavramını duymamıştır. Bu durum kamuoyunda grev konusunun sıkça gündeme gelmesi ile ilgili olabilir. 52 öğrenci toplu iş sözleşmesi kavramını duymasına rağmen sendika kavramını duymamıştır. 83 öğrenci sosyal diyalog kavramını duymasına rağmen sendika kavramına dair herhangi bir duyuları olmamıştır. 18 öğrenci ise sendikal örgütlenme kavramını duymasına rağmen sendika kavramını duymadığını belirtmiştir. 83 öğrencinin sosyal diyalog kavramını duymasına rağmen sendika kavramını duymamasının nedeni, sosyal diyalog kavramının anlamının çalışma hayatıyla, sendikalarla ilişkili olmadığı algısıyla değerlendirilebilir.

4.5. Sendika Kavramının Öğrenildiği Kaynak - Sendikaya Üyelik Düşüncesi

Sendika kavramının duyulduğu kaynak ile sendikaya üyelik düşüncesi arasındaki ilişki Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5: Sendika Kavramının Duyulduğu Kaynak- Sendikaya Üyelik Düşüncesi

	396 Kişi İçinde Sendika kavramının Duyulduğu Kaynak		396 Kişi İçinde Sendikaya Üyelik Düşüncesi	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
İnternet	209	52.7	110	52.6
Sosyal Medya	202	51	106	52.4
Geleneksel medya (Radyo, TV, Gazete vb.)	179	45	96	53.6
Aile çevresi	150	37.8	75	50
Arkadaş çevresi	122	30.8	61	50
Ders içeriği	105	26.5	64	60.9
Sendika web sayfası ve sendika yayınları	60	15.1	39	65
Kitap-dergi- araştırma	57	14.4	37	64.9
Sendika yöneticileri	45	11.3	27	60
Diğer	42	10.6	22	52.4
Sendika binası	34	9.8	18	52.9

Öğrencilerin, çoklu cevap verebildikleri bu soruda, sendika kavramının %50'den fazla bir oranda duyulduğu kaynaklar internet (%52.7) ve sosyal medyadır (%51). Ardından, geleneksel medya, (%45), aile çevresi (%37.8), arkadaş çevresi (%30.8), ders içeriği (%26.5), sendika web sayfası ve sendika yayınları (%15.1), kitap-dergi-araştırma (%14.4), sendika yöneticileri (%11.3), diğer (%10.6), ve sendika binası (%9.8) şeklindedir. Diğer taraftan mezuniyet sonrası sendikaya üyelik düşüncesi incelendiğinde en yüksek oranda sendika web sayfası ve sendika yayınları yoluyla sendika kavramını duyanlar (%65) kitap-dergi -araştırma yoluyla sendika kavramını duyanlar (%64.9), ders içeriğinden sendika kavramını duyanlar (%60.9), sendika yöneticilerinden sendika kavramını duyanlar (%60) üye olmayı istemektedir. Sonrasında ise, geleneksel medyadan, sendika binasını görerek, internetten, sosyal medyadan, diğer kaynaklardan, aile ve arkadaş çevresinden sendika kavramını duyanlar sendikaya üye olmak istemektedir.

4.6. Ailede veya Çevrede Sendikalı Çalışan / Sendikada Çalışan Varlığı- Sendikaya Üyelik Düşüncesinin Olması

Ailede veya çevrede sendikalı çalışan / sendikada çalışan varlığı ile sendikaya üyelik düşüncesinin olması arasındaki ilişkiyi gösteren Tablo 6 aşağıda yer almaktadır.

Tablo 6: Ailede veya Çevrede Sendikalı Çalışan / Sendikada Çalışan Varlığı- Sendikaya Üyelik Düşüncesinin Olması

Ailede veya Çevrede Sendikalı / Sendikada Çalışan Varlığı			Sendikaya Üyelik Düşüncesinin Olması	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Evet	110	27.8	76	69.1
Hayır	286	72.2	135	47.2
Mezuniyet Sonrası İşçi veya Memur Olarak Çalışma Durumunda Sendikaya Üye Olma Düşüncesi				
	Sayı	Yüzde (%)		
Evet	211	% 53.3		
Hayır	185	% 46.7		

Öğrencilerin ailesinde veya çevresinde sendikalı / sendikada çalışan olması durumunda, sendikalı olma düşüncesinin arttığı görülmektedir. Sendika kavramını duyan öğrencilerin %53.3'ü sendikalı olmak isterken, bu oran ailesinde veya çevresinde sendikalı/ sendikada çalışan olması durumunda yaklaşık 16 puan artarak %69.1'e yükselmektedir. Ankete katılanların %27.8'i ailesinde veya çevresinde sendikalı / sendikada çalışan olduğunu ifade etmiştir.

4.7. Öğrencilerin Kökenlerine Göre Dağılımı ve Sendikaya Üyelik Düşüncesi

Öğrencilerin kökenlerine göre dağılımı ve sendikaya üyelik düşüncesi arasındaki orana dair veriler Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin Kökenlerine Göre Dağılımı ve Sendikaya Üyelik Düşüncesi

	540 Kişide				396 Kişide		
			Sendika Kavramını Duyan	Mezuniyet Sonrası Sendikalı Olma Düşüncesi	Mezuniyet Sonrası Sendikalı Olma Düşüncesi		
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Türk	271	50.2	227	83.7	44.2	120	52.8
Türk Olmayan	269	49.8	169	62.8	33.8	91	53.8
- Afrika	187	34.7	126	67.3	37.9	71	56.4
- Orta Asya	52	9.6	25	48	17.3	9	36
- Orta Doğu	23	4.2	11	47.8	21.7	5	45.4
- Uzakdoğu	7	1.3	7	100	85.7	6	85.7
TOPLAM	540	100	396	73.3	39	211	53.2

Ankete katılan öğrenciler arasında Türk ve Türk olmayan öğrencilerin sırasıyla %50.2 ve %49.8 olarak neredeyse eşit oranda temsil edildiği görülmektedir. Her iki fakültede de %47 oranında Türk uyruklu olmayan öğrenci olduğu dikkate alındığında bu dağılımın dengeli olduğu söylenebilir. Türk olmayan öğrencilerin büyük çoğunluğu 187 kişi ile yaklaşık %70 oranında Afrikalı öğrencilerden oluşmaktadır. Afrikalı öğrenciler toplam katılımcıların üçte birini oluşturmaktadır. Afrikalı öğrencileri, Orta Asyalı öğrenciler izlemektedir. Orta Asyalı öğrenciler, Türkiye kökenli olmayanların yaklaşık beşte birini, toplam katılımcıların %9.6'sını meydana getirmektedir. Orta Doğulu öğrenciler, Türk olmayanların %8.5'ini, tüm katılımcıların %4.2'sine karşılık gelmektedir. Uzakdoğulu öğrenciler ise Türk olmayanların %2.6'sını ve tüm katılımcıların % 1.3'ünü meydana getirmektedir.

Türk öğrencilerin, %83.7'si, Türk olmayan öğrencilerin %62.8'i daha önce sendika kavramını duymuştur. Türk olmayan öğrenciler arasında sendika kavramını, Türk öğrencilerin üzerinde bir oranla en fazla Uzakdoğulu öğrenciler duymuştur. Ancak Uzakdoğu kökenli öğrencilerin sayısının sadece 7 olduğu, toplam katılımcıların

ancak 2.6'sını oluşturduğu dikkate alınarak bu rakamın bir eğilimi yansıtmaya özelliğinin şüpheli olduğu ortadadır. Diğer taraftan Afrika kökenli öğrencilerde sendika kavramını duyanların oranı %67.3 iken, bu oranı Orta Asyalı öğrencilerde %48 ve Orta Doğulu öğrencilerde %47.8 olarak benzerdir.

Diğer taraftan öğrencilerin milliyetine bakılmaksızın sendikalı olma düşüncesi incelendiğinde 540 kişi içinde sendikalı olma düşüncesinin %39 olduğu, öğrencilerin %61'inin sendikalı olmayı düşünmediği görülmektedir. Bu oran Türk öğrencilerde %44.2 ve Türk olmayan öğrencilerde %33.8 şeklindedir. Başka bir deyişle, Türk öğrencilerin %55.8'i, Türk olmayan öğrencilerin, %72.2'si sendikalı olmayı düşünmemektedir. Toplam katılımcılar arasında sendikalı olma düşüncesi en az %17.3 oranı ile Orta Asyalı, en fazla %85.7 ile Uzakdoğulu öğrencilerdedir. Bu oran Afrikalı öğrencilerde %37.9 ve Orta Doğulu öğrencilerde %21.7 şeklindedir.

Araştırmanın önemli sonuçlarından birisi, sendika kavramını duyan öğrenciler arasında, Türk ve Türk olmayan öğrencilerde sendikalı olma düşüncesinin birbirine yakın oranlarda olmasıdır. Bu oran Türk öğrencilerde %52.8, Türk olmayan öğrencilerde % 53.8'tür. En yüksek sendikalı olma düşüncesi %85.7 ile Uzakdoğulu öğrenciler grubundadır. Ankette çok az sayıda temsil edilmesinden dolayı sonucun güvenilirliği şüpheli olduğu için Uzakdoğulu öğrencilere ilişkin veriler dikkate alınmazsa en fazla sendikalaşma düşüncesinin %56.4 oranında Afrikalı öğrencilerde olduğu görülmektedir. Afrikalı öğrencileri sırasıyla %52.8 ile Türk öğrenciler, %45.4 ile Ortadoğulu öğrenciler ve %36 oranında Orta Asyalı öğrenciler takip etmektedir.

4.8. Sendika / Konfederasyon Adını Bilme Durumu

Öğrencilerin sendika / konfederasyon adını bilme durumuna ilişkin veriler Tablo 8 'de derlenmiştir.

Tablo 8: Sendika / Konfederasyon Adını Bilme Durumu

396 Kişi İçinde Sendika / Konfederasyon Adını Bilen		
	Sayı	Yüzde (%)
TOPLAM	123	31
- 1 sendika / konfederasyon adı	63	15.9
- 2 sendika / konfederasyon adı	14	3.5
- 3 sendika / konfederasyon	46	11.6
Sendika /Konfederasyon Adını Bilmeyen		
	Sayı	Yüzde (%)
TOPLAM	273	69

Sendika kavramını duyan 396 öğrenciye ismini bildikleri en fazla 3 sendika/konfederasyon ismi sorulmuştur. Bu soruyu 130 kişi cevaplamıştır. 63 kişi (%15.9) sadece 1 sendika/konfederasyon adını, 14 kişi (%3.5) 2 sendika/konfederasyon adını, 46 kişi (%11.6) 3 sendika/konfederasyon adını doğru olarak söylemiştir. 7 kişi (%1.7) ise yanlış cevap vermiştir. Bütün bu sonuçlar öğrencilerin %31'inin en az 1 sendika adını bildiğini % 69'unun hiçbir sendikanın adını dahi duymadığını ortaya koymaktadır.

5. Tartışma ve Değerlendirme

Çalışmanın bu bölümünde sosyo-demografik özellikler ile sendikal farkındalığın en önemli unsurlarından biri olan sendikal üyelik arasında daha önce yapılan araştırmaların sonuçları tartışılmaktadır ve bu araştırmanın bulguları ile kıyaslanarak değerlendirilmektedir.

Öğrencilerin mezuniyet sonrası sendikaya katılma düşüncesi ile ilgili birçok araştırma bulunmaktadır. Bu kapsamda, Pesek ve ark. (2006, s. 1583) tarafından 644 öğrenci ile Pensilvanya üniversitesinde yapmış olduğu araştırmada, katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%69,6) sendikalara karşı olumlu bir tutuma sahip olduğunu ve %67,0'ı sendikaya katılmaya istekli olduğunu belirtmiştir. Kovács (2017, s. 588)'ın Portekiz'de, 15-30 yaş arası genç işçilerin sendika algısına yönelik yaptığı araştırmasında genel olarak, görüşülen gençlerin yalnızca nispeten küçük bir kısmının (%25) sendika karşıtı bir tutum sergilediğini bulmuştur. Aydoğan ve Öztürk (2019, s. 212)'ün Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde üçüncü ve dördüncü sınıfta 205 öğrenci ile yaptığı araştırmaya göre, öğrencilerin %40.5'i mezuniyet sonrası sendikaya üye olmayı düşünmektedir. Diğer yandan Balcı (2019, s. 86) Bülent Ecevit Üniversitesi İİBF'den 856 öğrenci örneklemini kullanarak, öğrencilerin %38.8'inin çalışmaya başladığında sendikalı olmak istediğini belirtmiştir. Bu oran, içeriğinde

yoğun bir sendikacılık eğitiminin olduğu Çalışma Ekonomisi bölümünde %51.2, diğer bölümlerde, %34.6, toplamda ise %38.8'dir. Balcı ile Aydoğan ve Öztürk'ün araştırmasında öğrencilerin sendika kavramını duyup duymadığı belirtilmemiştir, öğrencilerin tamamına, sendikaya üye olma istekleri sorulmuştur. Bu çalışmada ise, ilk aşamadaki 540 öğrencinin %39'unun, sendikaya kavramını duyan 396 öğrenci içerisindeki öğrencilerin %53.2'sinin sendikaya katılma düşüncesinde olduğu görülmektedir. İlk aşamadaki öğrencilerin %39'unun sendikaya üyelik düşüncesi Balcı ile Aydoğan ve Öztürk'ün araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Bu oran Türkiye'de 2025 Ocak ayında %14.97 olan mevcut sendikalılık oranının üzerindedir.

Öğrencilerin sendikalara yönelik tutumları noktasında, farklı bölümlerde ve sınıflardaki öğrencilerle çalışmalar yapılmıştır. Gökçe (2019, s. 152) Gümüşhane Üniversitesi İİBF İnsan Kaynakları Bölümü'nde 188 öğrenci ile yaptığı çalışmada, sendikal tutum seviyelerinin öğrencilerin sınıflarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını, dördüncü sınıf öğrencilerinin sendikal tutum seviyesinin anlamlı bir şekilde diğer sınıflardan daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmada ise, öğrencilerin sendika kavramını duyma oranı sınıf yükseldikçe artmaktadır, sendika kavramını bilenler arasında sendikalı olma düşüncesi ise en fazla üçüncü sınıf öğrencilerinde görülmektedir. Balcı (2019, s. 86) araştırmasında İİBF öğrencilerinin %38.8'inin çalışmaya başladığında sendikalı olmak istediğini ortaya koymaktadır. Bu oran içeriğinde yoğun bir sendikacılık eğitiminin olduğu Çalışma Ekonomisi bölümünde %51.2, diğer bölümlerde, %34.6'dır. Pesek ve ark., (2006, s. 1592) araştırmasında, sanat ve sosyal bilimlerde okuyan öğrencilerinin sendikalara daha fazla destek verdiği, işletme öğrencilerinin ise daha az destek verdiği bulunmuştur. Benzer şekilde işletme ve işletme dışı bölümlerde okuyan üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada Tessema ve ark. (2013, 122), işletme okuyan öğrencilerin sendikalara karşı biraz daha olumsuz tutumlar sergilediğini ortaya koymuştur. Bu araştırma ise, Tessama'nın araştırma sonuçlarını desteklemektedir. İşletme Fakültesi öğrencilerinin İİBF öğrencilerinden daha düşük oranda sendika kavramını duyduğunu ve sendikaya üyelik düşüncesinin biraz daha düşük oranda olduğunu tespit etmiştir. Bu sonuçlar, İşletme Fakültesi müfredatında, sendikalaşma yerine, yöneticilik eğitiminin ve etkili insan kaynakları politikalarının önemi üzerinde daha fazla durmaları nedeniyle olabilir.

Literatürde, ailede sendika üyeliğinin bulunması veya sendikaların aileden öğrenilmesi durumunda sendikalara yönelik tutumların belirlenmesine yönelik hem öğrenciler ile hem de çalışanlar ile yapılan çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Vandaele (2018, s. 669), sendikalaşmayı destekleyen ebeveynler, akrabalar ve arkadaşlarla sosyal etkileşimin, gençlerin olumlu sendika tutumlarına sahip olma olasılığını artıracaklarını belirtmektedir. Vandaele'nin araştırma sonuçları, sendikalaşma sürecinde aile sosyalizasyonunun önemini vurgulamaktadır, bu sürecin işgücüne giriş öncesinde başlayabileceğini, sendikal tutumların öğrencilerin kendi iş deneyimlerinden ziyade ebeveyn sosyalizasyonundan etkilendiğini, öğrencilerin sendikal tutumlarının açıkça ebeveynlerinin sendikal tutumları ve katılımlarıyla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Lise ve üniversite öğrencilerinin sendikalara karşı tutumlarını ölçmek için yaptıkları çalışmada Barling ve ark. (1991, s. 725-726), ailenin sendika algısı ile öğrencilerin sendika algısı arasında paralellik bulmuştur. Kanada'da yaptığı çalışmada, Kelloway ve Newton (1996)'a göre öğrencilerin sendikalara yönelik tutumları, ebeveynlerinin sendikalara olan katılımlarıyla olumlu bir şekilde ilişkilidir. Avustralya'da üniversite mezunu öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada Oliver (2010, s. 515) ebeveynlerin sendika üyeliğinin, gençlerin sendikalara karşı tutumları üzerinde önemli bir sosyalleştirici etki yaptığını ortaya koymaktadır. Tessema ve ark. (2013, s. 119, 124) tarafından yapılan çalışmaya göre, ebeveynleri sendika üyesi olan öğrencilerin, ebeveynleri sendika üyesi olmayan öğrencilere kıyasla sendikalara karşı biraz daha olumlu tutumlar sergilediğini göstermektedir. Pesek ve ark. (2006, s. 1579, 1580) 644 üniversite öğrencisi ile yapmış olduğu çalışmada, ailede sendikaya üyelik durumunda, öğrencilerin sendikaya üye olmaya daha sıcak baktıklarını tespit etmiştir. Gökçe (2019, s. 152) ise üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada, aile bireylerinde sendika üyesi bulunan öğrencilerin sendikal tutumlarının, diğerlerine göre daha olumlu olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışma bulguları, öğrencilerin sendikaya üye olma düşüncesinin ailede sendika üyesi bulunma durumu ile yakın ilişkisi olduğunu göstermektedir ve mevcut araştırma bulgularını desteklemektedir. Diğer taraftan, birçok araştırma, öğrencilerin yanı sıra genç çalışanların da ailede sendika üyeliği durumu ile sendikal tutum arasında olumlu bir bağlantı olduğunu tespit etmiştir. Blanden ve Machin (2003, s. 410), genç Britanyalı işçilerin, babalarının sendika üyesi olmaları durumunda sendikaya üye olma olasılıklarının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Dursun (2014, s.42) yapmış olduğu çalışmada, ailesinde sendika üyesi bulunanların sendika üyeliği konusunda daha olumlu ve yüksek tutuma sahip olduklarını göstermiştir. Tekin ve Tüfekçi (2015), Kaya (2022, s.119) ile Palaz ve Poyraz (2019, s. 70)'ın çalışması ise istisna oluşturarak, ailede sendika üyesinin bulunması durumunun sendikal algıyı farklılaştırmadığı sonucuna varılmıştır.

Cinsiyetin sendika üyeliği düşüncesi üzerine etkisi konusunda pek çok araştırma sonucu yer almaktadır. Bu çalışma, cinsiyete göre, öğrencilerin sendikaya üyelik düşüncesinin önemli oranda farklılaşmadığını ortaya

koymaktadır. Palaz ve Poyraz (2019, s. 70), cinsiyet ile gençlerin sendika üyeliği arasında herhangi bir bağ bulmamıştır. Kara (2022, s.119) tarafından yapılan çalışmada cinsiyetin sendikal tutumları farklılaştırmadığı ortaya çıkmıştır. Tekin ve Tüfekçi (2015), Dursun (2014, s. 41,42) ile Aydoğan ve Öztürk (2019, s. 217) çalışmasında erkek ve kız öğrencilerin sendika tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Balcı (2019, s. 86) üniversite öğrencilerine yönelik yaptığı araştırmada, sendikaya üyelik düşüncesinde, cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmasa da kız öğrencilerin daha pozitif görüşte olduğunu tespit etmiştir. Seçer (2009), Allane ve ark. (2006, s. 34) ile Dasgupta (2002, s. 429) çalışmalarında ise, cinsiyete göre sendikal algının farklılaştığı sonucuna varılmıştır. Gomez ve ark. (2002, s. 538) tarafından Kanada’da gerçekleştirilen araştırmaya göre, sendikalı olma tercihi, genç erkeklerde kadınlara göre daha düşük, yetişkin erkeklerde ise kadınlara göre daha yüksektir. Tessema ve ark. (2013, s.123), ABD’de üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada ise kadınların genellikle erkeklerden daha fazla destekleyici olduklarını ya da sendikalara katılma istekliliğini ve sendikalara yönelik olumlu tutum sergilediklerini gözlemlemiştir. Urhan’ın (2005, s. 76) çalışmasında ise kadın işçilerin sendikalara üye olma isteklerinin erkeklere göre daha fazla olduğu sonucu çıkmıştır. Pesek ve ark. (2006, s. 1583), 644 üniversite öğrencisiyle yapmış olduğu araştırmada kadınların, erkeklere kıyasla sendikalar hakkında daha olumlu bir algıya sahip olsalar da sendikaya katılma olasılıklarının erkeklerle aynı olduğunu bulmuştur. Diğer bir deyişle, öğrencilerin sendikaya üye olma düşüncesi cinsiyete göre değişmemektedir.

Gelir düzeyinin sendika üyeliği düşüncesi üzerine etkisi konusunda literatürde çok az araştırmaya rastlanmıştır. Gelir düzeyi ile sendika üyeliği arasındaki ilişkiye yer veren Palaz ve Poyraz (2019, s. 70) çalışmasında, gelir seviyesi ile gençlerin sendika üyeliği arasında herhangi bir ilişki bulamamıştır. Bu çalışmada da gelir seviyesi ile sendikaya üye olma düşüncesi arasında bir bağ kurulamamıştır.

Öğrencilerin sendikalara farkındalığını ve ilgisini ortaya koymada önemli göstergelerden birisi de öğrencilerin mevcut sendikaların adını bilip bilmemesi durumudur. Aydoğan ve Öztürk (2019, s. 212) üçüncü ve dördüncü sınıf Eğitim Fakültesi öğrencileri ile yaptıkları araştırmada, öğrencilerin % 46.8’inin eğitim sektöründeki herhangi bir sendikanın adını bilmediğini belirtmiştir. Bu araştırmada ise öğrencilerin % 69’u herhangi bir sendika / konfederasyon adını duymamıştır. Bu farklılığın nedeni bu çalışmada tüm sınıf kategorilerine yer verilmiş olmasından kaynaklanabilir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerine göre sendikal farkındalığını öğrenmek üzere, sendika kavramını duyup duymadığını ve mezuniyet sonrası sendikaya üyelik düşüncesinde olup olmadıklarını öğrenmeye yönelik olarak Karabük Üniversitesi İİBF ve İşletme Fakültesi öğrencileri ile yapılmıştır.

Literatürde, üniversite öğrencilerinin de içerisinde bulunduğu gençlerin sendika üyeliğine yönelik olarak “deneyim ürünü modeli” ve “sosyal öğrenme teorisi” üzerinden analizler yapılmaktadır. Bu çalışma her iki modelin sendika üyeliğini açıklamakta önemli katkıları olduğuna dikkat çekmektedir. Ancak deneyim ürünü modelinin kapsamında olmayan (sendika üyeliği deneyimi olmayan) ve sosyal öğrenme teorisinin açıklamadığı (ailesine-çevresinde sendikalı olmayan) gençlerde sendika üyeliği düşüncesi oluşması için sendikaların gençleri odağına almasına, işgücü piyasasına girmeden önce gençlere yönelik politikalar geliştirmesine ihtiyaç vardır.

Sendikal hareketin iş hayatında değişen şartlara uyum sağlaması her zaman tartışılmaktadır. İçerisinde bulunduğumuz dijitalleşme döneminde, bu sürecin yorumlanması önem arz etmektedir. Özellikle sendikal hareketin kendini yorumlayıp dijital dönüşüm süreci ile kendini uyumlulaştırması temel konuların başında gelmektedir. Dijital süreçlerle iç içe olan gençlerin ve özellikle de üniversite gençlerinin bu süreçte sendikal farkındalığa sahip olması sendikal hareketin gelişimi ve değişen şartlara adaptasyonuna, her türlü çalışma biçiminde ve ortamında taban bulmasına büyük katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmanın en önemli sonuçlarından birisi üniversite öğrencilerinin dörtte üçünün, sendikal farkındalığın en önemli parametrelerinden biri olan sendika kavramını duyması, dörtte birinin sendika kavramını dahi duymamasıdır. İlk aşamadaki 540 öğrencinin %39’u, ikinci aşamadaki sendika kavramını duyan öğrencilerin yarısından biraz fazlası (%53.2) mezuniyet sonrası sendikal çalışmaya istekli olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin yarıya yakınının sendikaya üye olmak gibi bir düşüncesi bulunmamaktadır. Ancak bu sonuç Türkiye’deki işçi ve kamu görevlisi statüsünde çalışanlardaki toplam %23.5 olan sendikalılık oranı ile kıyaslandığında bir hayli yüksektir.

Sendikal kuruluşların tanınması sendikal farkındalığın önemli göstergelerinden biridir. Araştırmada sendika kavramını duyan öğrencilerin ancak %31'inin en azından bir sendika adını doğru bildiği, % 69'unun herhangi bir sendika adını bilmediği ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, esasında sendikaların öğrencilere kendini iyi ifade edemediğine, tanıtmadığına, öğrencilere ulaşamadığına işaret etmektedir. Öğrencilerin, sendikaların işlevleri ve sendikal mücadelenin önemi konusunda daha fazla bilgilendirilmeye ihtiyaç duydukları görülmektedir. Bu noktada sendikaların çaba sarfetmesi önemlidir.

Mevcut veriler ışığında üniversite öğrencilerinde sendikal farkındalığın oluşması için sendikalar için öneriler şu şekildedir:

- Sendika kavramını duymayan öğrencilerin de içerisinde yer aldığı üniversiteli gençlere sendika kavramının tanıtılmasına yönelik girişimlerde bulunulabilir. Gençler ve özellikle üniversite öğrencileri, sendikaların üzerine eğilmesi gereken önemli bir potansiyeli oluşturmaktadır. Sendikaların, üye kayıplarındaki azalışı tersine çevirmek için Allan ve ark. (2006, s. 36) tarafından vurguladığı gibi sendikaların öğrenci işçiler gibi işgücüne yeni katılanlara odaklanması önemlidir.

- Gençlerin sendikalaşmaya ve sendikal harekete yönelik isteğinin kaybolma tehlikesinden bahseden Selamoğlu'nun (2016, s. 784) vurguladığı gibi sendikalar gençlere yönelik sürekli politikalar geliştirerek, sendikaya üye olmamanın gençlere maliyetinin yüksek olduğunu aktarmalıdır.

- Sendikaların bünyesinde bir gençlik yapılanmasına yer vermesi yararlı olabilir. Bu yapı ile beraber, Kuru (2022, s. 79) tarafından işaret edildiği üzere sendikaların sorumluluklar üstlenerek, sendikaların gözlem yapması, güçlü ve zayıf yönleri ile fırsatlar ve tehditleri analiz etmesi önemlidir.

- Sendikaların, üniversiteleri ziyaret ederek iletişim kurması, üniversitelerle projeler ve iş birlikleri gerçekleştirerek hak, adalet, emek, dayanışma, iş birliği, sosyal diyalog, sivil toplum, örgütlenme gibi sendikal kavram ve değerleri gençlere aktarması önemli bir adım olacaktır.

- Sendikalar, projeler ve iş birlikleri kapsamında kapasiteleri ölçüsünde özellikle staj programları yolu ile gençlerin sendikal ortam ve mekânları tanımalarına hatta işgücü piyasasına giriş sağlamasına imkân verebilir.

- Sendikalar, gençlerin katılım sağladığı festival, film etkinliği gibi kültür sanat etkinliklerine katılarak gençlerle iletişim kurabilir.

- Gençlere yönelik eğitim desteğinde bulunabilir, öğrencilerin sendikaların düzenlediği eğitim programlarına katılımı sağlanabilir.

- Bu çalışmada belirtildiği gibi gençlerin en çok dijital mecralar üzerinden sendikaları tanıdığı dikkate alındığında, bu mecralar aracılığıyla sendikal bilincin ve farkındalığın artırılması, sendikaların dijital platformlarda da varlık göstermesi gençler için önemlidir.

- Sendikaların genç üye sayısı ile ilgili verileri ortaya koyması yararlı olacaktır. Sendikalar örgütlenme çalışmalarında gençlere erişim sağlayarak özel zaman ayırmalı ve gençlerin hakları ve sorumluluklarını, çalışma hayatında örgütlenmenin önemini gençlere aktarmalıdır. Bu çerçevede, sendikaların, gençlerin çalışma hayatında karşılaşılabilecekleri muhtelif sorunlar karşısında danışabilecekleri, işyerindeki haklarıyla ilgili sorularını yöneltebilecekleri bir kurum olduğunu anlatmaları faydalı olacaktır.

- Sendikal işyerlerinde gençlerin sosyal diyalog mekanizmalarına, toplu pazarlık süreçlerine katılımının sağlanması da etkili olabilir. Gençlerin aktif çalışması sendikaların görünürlüğünün artırılmasına ve yeni üye kazanımına katkı sağlayabilir.

Araştırma bulguları kapsamında öğrencilerde sendikal farkındalığın oluşması için üniversitelere yönelik öneriler şu şekildedir:

- Üniversiteler, eğitim hayatı sonrası işgücü piyasasına katılacak olan öğrencilere yönelik, çalışma yaşamındaki hakları, sorumlulukları, çalışma hayatının aktörleri konusunda çalışmalar düzenleyebilir.

- Üniversitedeki her bölümün gündeminde sendikal içerikte dersler bulunmamaktadır. Ancak üniversite genelindeki ortak dersler havuzuna “çalışma hayatında haklar ve sorumluluklar” veya benzer isimlerde dersler konulabilir. Ayrıca öğrencilerin bu konulardaki farkındalıklarını artırmalarına yönelik eğitimler, seminerler, konferanslar vb. düzenlenebilir.

- Üniversiteler, sendikalar ile özellikle çalışma yaşamını ilgilendiren konularda ve sorunlarda ortak projeler geliştirebilir, sendikaların ve üniversitelerin deneyimleri bir araya getirilebilir.

Bu çalışma Karabük Üniversitesi'ndeki iki fakülte ile sınırlı olarak yapılmıştır. Araştırma sonuçlarının Türkiye'de eğitim gören tüm öğrenciler için genellenebilir olması mümkün değildir. Araştırma, sendikal farkındalık kapsamında, sosyo-demografik özellikler bakımında öğrencilerin sendika ve sendikacılıkla ilgili temel kavramları duyup duymadığını, sendika kavramını nereden duyduklarını, sendikaya üyelik düşüncesini öğrenmeye yönelik olarak yapılmıştır. Bu çalışma öğrencilerin sendikal olma veya olmama düşüncesinin arkasındaki sebebi araştırmaya yönelik gerçekleştirilmemiştir. Bu sebeplerin sorgulanması için başka çalışmaların ortaya konulması, sendikalar açısından yeni sendikal stratejilerin belirlenmesi noktasında da yararlı olacaktır. Gelecekteki çalışmaların, hem benzer konularda farklı üniversitelerde, farklı bölümlerdeki öğrencilerle yapılması, hem de sendikaya üye olma veya olmama düşüncesinin arkasında yatan nedenlere odaklanılması ile daha kapsayıcı sonuçlara ulaşılabilir.

Kaynaklar

- Allan, C., Bamber, G. J., & Oliver, D. (2006). Student Experiences at Work and Attitudes to Unionism: A Study of Retailing and Fast Food. In B. Pocock, C. Provis ve E. Willis (Ed.), Vol. 1. *Proceedings of the 20th Conference of the Association of Industrial Relations Academics of Australia and New Zealand- 21st Century Work: High Road or Low Road? içinde* (s. 29- 38).
- Aydoğan, A. ve Öztürk, M. (2019). Y Kuşağının Sendikalar Hakkındaki Tutumları: Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *İş ve Hayat*, 5(9), 195-230.
- Balcı, A. İ. (2017). *Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Öğrenimine Devam Eden Öğrencilerin Sendika ve Sendikacılığa Bakış Açuları: Bölümler Arası Karşılaştırma* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Barling, J., Kelloway, E.K., ve Bremermann, E.H. (1991). Preemployment Predictors of Union Attitudes: The Role of Family Socialization and Work Beliefs. *Journal of Applied Psychology*, 76, 725-731
- Blanden, J. and S. Machin (2003), 'Cross-Generation Correlations of Union Status for Young People in Britain', *British Journal of Industrial Relations*, 41, 3, 391-415.
- Blossfeld HP., Buchholz S., Bukodi E. and Kunz K. (eds) (2008). *Young Workers, Globalization and the Labour Market: Comparing Early Working Life in Eleven Countries*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Bryson, A., Gomez, R., Gunderson, M, and Meltz, N. 2005 'Youth-Adult Differences in the Demand for Unionization: Are American, British And Canadian Workers All That Different?' *Journal of Labor Research*, 263(1):155-167.
- Çalışma Genel Müdürlüğü, (2024). Çalışma Hayatı İstatistikleri Aylık E-Bülteni, <https://www.csgeb.gov.tr/Media/m4uoyc33/calisma-hayati-istatistikleri-aylik-e-bulten-aralik-2024.pdf>
- ÇSGB, (2003). 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu Gereğince; İşkollarındaki İşçi Sayıları ve Sendikaların Üye Sayılarına İlişkin 2003 Ocak Ayı İstatistikleri, <https://www.aile.gov.tr/istatistikler/calisma-hayati-istatistikleri/sendikal-istatistikler/isci-sayilari-ve-sendikalarin-uye-sayilari-hakkinda-tebligler/>
- ÇSGB, (2013). 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu Gereğince; İşkollarındaki İşçi Sayıları ve Sendikaların Üye Sayılarına İlişkin 2013 Ocak Ayı İstatistikleri Hakkında Tebliğ https://www.aile.gov.tr/media/1688/2013_ocak_6856.pdf
- Dasgupta, S. (2002). Attitudes towards trade unions in Bangladesh, Brazil, Hungary and Tanzania. *International Labour Review*, 141(4), 413-440: Erişim Adresi: <https://researchrepository.ilo.org/esploro/outputs/journalArticle/Attitudes-towards-trade-unions-in-Bangladesh/995274789702676#file-0>
- Dursun, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Sendikalara Yönelik Tutumları. *İstanbul Journal of Sociological Studies*, No: 49 (2014-1), 33-46
- ETUC Youth Committee, (2021) 'Recommendations for engaging young people in trade unions', www.etuc.org/sites/default/files/publication/file/2021-03/ETUC-Youth%20guide_EN.pdf
- Freeman, R. and Diamond, W. 2003 'Young workers and trade unions' in H. Gospel and S. Wood (Eds) *Representing Workers: Trade union recognition and membership in Britain*. (pp. 29-50). Leverhulme Series. London: Routledge.

- Gomez R., Gunderson M., Meltz N. (2002). Comparing Youth and Adult Desire for Unionization in Canada, *British Journal of Industrial Relations* 40(3):542-519 <https://doi.org/10.1111/1467-8543.00245>
- Gökçe, A. (2019). Geleceğin Yönetici Adaylarının Sendikalara Yönelik Tutumlarına İlişkin Bir Araştırma. *Emek Araştırma Dergisi* 141-156
- Hodder, A., & Kretsos, L. (2015). *Young Workers And Trade Unions: A Global View*. Palgrave Macmillan.
- ITUC (y.y.). Youth. <https://www.ituc-csi.org/youth>
- Kara, M. A. (2022). Z Kuşağının Sendikalar Hakkındaki Tutumları: Giresun Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 119-124.
- Kelloway, E. K., & Newton, T. (1996). Preemployment Predictors of Union Attitudes: The Effects of Parental Union and Work Experiences. *Canadian Journal of Behavioural Science / Revue Canadienne Des Sciences Du Comportement*, 28(2), 113–120. doi:10.1037/0008-400x.28.2.113
- Kelloway, E.K., & Watts, L. (1994). Pre-employment Predictors of Union Attitudes: Replication and Extension. *Journal of Applied Psychology*, 79, 631-634
- Kıroğlu, F. (2019). Perakende Sektöründe Çalışanların Sendikal Örgütlenmeleri: Çanakkale İli Örneği. (Yüksek lisans Tezi) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Kirmanoglu, H., & Başlevent, C. (2012). Using Basic Personal Values to Test Theories of Union Membership. *Socio-Economic Review*, 10(4), 683-703.
- Kanyılmaz Polat, E., Ayas, S., & Hamarat, B. (2021). Mesleki Sonuç Beklentisinin Sendikal Farkındalık ve Sendikal Tutuma Olan Etkisi: İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi* (80), 139-174.
- Kovács, I., Dias, J., & da Conceição Cerdeira, M. (2017). *Young Workers' Perceptions of Trade Unions in Portugal. Relations Industrielles*, 72(3), 574-595. Erişim Adresi: <https://www.jstor.org/stable/26301473>
- Kuru, R. D. (2022). Türkiye’de Sendikal Örgütlenme Sorunsalı-Bir Model Önerisi. *Bursa Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 41(1), 67-81.
- OECD (y.y.). OECD Data Explorer, Trade union density [https://data-explorer.oecd.org/vis?df\[ds\]=dsDisseminateFinalDMZ&df\[id\]=DSD_TUD_CBC%40DF_TUD&df\[ag\]=OECD.ELS.SAE&df\[vs\]=1.0&dq=..&pd=2000%2C&to\[TIME_PERIOD\]=false&vw=tb](https://data-explorer.oecd.org/vis?df[ds]=dsDisseminateFinalDMZ&df[id]=DSD_TUD_CBC%40DF_TUD&df[ag]=OECD.ELS.SAE&df[vs]=1.0&dq=..&pd=2000%2C&to[TIME_PERIOD]=false&vw=tb)
- Oliver, D. (2010). Union Membership Among Young Graduate Workers in Australia: Using the Experience Good Model to Explain the Role of Student Employment. *Industrial Relations Journal*, 41(5), 505–519. doi:10.1111/j.1468-2338.2010.00582.x
- Palaz, S., & Poyraz, O. (2019). Gençlerin Sendikal Algı ve Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 17(2), 59-73. <https://doi.org/10.11611/yead.553284>
- Pesek J.G., Raehsler R.D & Balough R.S. (2006), “Future Professionals and Manager: Their Attitudes Toward Unions, Organizational Beliefs, and Work Ethic”, *Journal of Applied Social Psychology*, C:36 S:6, s. 1569-1594.
- Resmî Gazete, 17 Temmuz 2009 Cuma Sayı: 27291 2821 Sayılı Sendikalar Kanunu Gereğince; İşkollarındaki İşçi Sayıları ve Sendikaların Üye Sayılarına İlişkin 2009 Temmuz Ayı İstatistikleri Hakkında Tebliğ
- Schnabel, C. & Wagner, J. (2006) Who Are the Workers Who Never Joined a Union? Empirical Evidence from Western and Eastern Germany, *Industrielle Beziehungen*, 13, 118 – 131.
- Seçer B., (2009), Kadınların Sendikalara Yönelik Tutumları ile Cinsiyet Ayrımcılığı Algılarının Sendika Üyesi Olma İsteğine Etkisi, *Çalışma ve Toplum*, 4(23), ss. 27-60.
- Sekaran, U. & Bougie, R. (2019). *Research methods for business: A skill building approach*. John Wiley & Sons.
- Selamoğlu, A. (2016). Gençler ve Sendikal İlişki Üzerine Değerlendirme: Yeni Bir Frekans Arayışının Kaçınılmazlığı. *Çalışma ve Toplum*, 2 (49), 757-788.
- TDK, (y.y.). Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr>

- Tekin, Ö. A., & Tüfekçi, Ö. K. (2015). Turizm Öğrencilerinin Sendika Algısı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 171-200.
- Tessema, M. T., Sauers, D., Bjorke, J., & Ready, K. J. (2013). College Students' Attitudes Toward Labor Unions: Implications for Employers. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 13(1), 112-127.
- Urhan B. (2005). Türkiye’de Sendikal Örgütlenmede Yaşanan Güven ve Dayanışma Sorunları, *Çalışma ve Toplum*, 1(4), ss. 57-88.
- Vandaele, K. (2018), How Can Trade Unions in Europe Connect With Young Workers?, in Jacqueline O'Reilly, and others (eds), *Youth Labor in Transition: Inequalities, Mobility, and Policies in Europe* (New York, 2018; online edn, Oxford Academic, 24 Jan. 2019), <https://doi.org/10.1093/oso/9780190864798.003.0022>, accessed 15 Jan. 2025.
- Visser J. (2024). Will They Rise Again? Four Scenarios For the Future of Trade Unions. *Economic and Industrial Democracy 2024*, Vol. 45(3) 629-652 <https://doi.org/10.1177/0143831X231178850>
- YÖK, (2024). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi <https://istatistik.yok.gov.tr>

Research Article

Üniversite Öğrencilerinde Sendikal Farkındalık: Karabük Üniversitesi Örneği

Trade Union Awareness Among University Students: The Case of Karabuk University

Neşe YILDIZ

Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi

İşletme Fakültesi

nese yıldız@karabuk.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-4247-8163>

Extended Summary

Aim of the study

This research aims to examine the trade union awareness of students at the Faculty of Economics and Administrative Sciences and the Faculty of Business Administration at Karabük University based on their socio-demographic characteristics. Within the scope of trade union awareness, it seeks to determine whether students have previously heard of unions and union-related concepts, the sources from which those who are familiar with the concept have learned about it, and whether they consider joining a union after graduation.

Methodology

This research adopted a quantitative research method, with data collected through surveys. Initially, the survey forms were sent electronically via email to students from the two faculties. Due to low response rates, face-to-face distribution of survey forms was implemented, resulting in a total of 565 responses from the two faculties. However, 25 of these forms were excluded due to incomplete or random responses, leaving 540 valid responses for analysis.

The survey forms consisted of two stages. In the first stage, socio-demographic information such as gender, nationality, faculty, academic year, parental education level, and average income was collected. Students were also asked whether they had previously heard of basic concepts related to unions and unionism. Those who had not heard of the concept of unions ended the survey and did not proceed to the second stage. The second stage was completed by 396 respondents who had previously heard of unions. They were asked about their knowledge of union-related concepts, the sources through which they learned about unions, and whether they were willing to join a union if they worked as laborers or civil servants after graduation.

During the 2023-2024 academic year, Karabük University had a total of 43.994 students, including international students from 102 different countries. Karabük University had the highest proportion of international students (26.2%) among Turkish universities during this period. This characteristic was one of the primary reasons for selecting Karabük University as the focus of this research. The population of the research consisted of 4,790 undergraduate students from all four years of study in FEAS and the Faculty of Business. The proportion of international students in these faculties was approximately 47%, significantly higher than the university-wide average.

Findings

One of the key findings of this study is that three-quarters of university students have heard of the concept of unions, while a quarter of them have never even heard of the term. In the first stage of the study, 39% of all students expressed an opinion to join a union. In the second stage, where responses were limited to those who were already familiar with the concept of trade unions, this rate increased to 53.2%. As students progress through their academic years, the rate at which they are familiar with the concept of trade unions increases. However, the highest opinion to join a union is notably among third-year students. There is no direct correlation between the educational level of students' parents and their familiarity with the concept of trade unions or their

intention to join a union, regardless of whether the education level increases or decreases. When examining the relationship between the average income level of the family and students' familiarity with the concept of unions or their intention to join a union, no direct correlation is observed. The sources where the concept of unions was heard by more than 50% of the students are the internet and social media. Following these, the order of sources is as follows: traditional media, family circle, friends, and union buildings.

It has been observed that students' opinion to join a union increases to 69.1%, representing an increase of approximately 16 percentage points, if they have family members or people in their social circle who are unionized or work for a union.

Among students who are familiar with the concept of unions, the opinion to join a union is similar for both Turkish and non-Turkish students. The rate is 52.8% for Turkish students and 53.8% for non-Turkish students. The highest intention to join a union is observed among East Asian students, with a rate of 85.7%. However, due to the small representation of East Asian students in the survey, the reliability of this result is questionable. Excluding the data on East Asian students, the highest opinion to unionize is seen among African students, at 56.4%. Following them are Turkish students at 52.8%, Middle Eastern students at 45.4%, and Central Asian students at 36%.

31% of the students are familiar with the name of at least one union, while 69% have never heard the name of any union.

Conclusion and policy recommendations

Organizing is of vital importance for trade unions. The union awareness of young people, especially students, plays a key role in ensuring the continuation of union organization. From this perspective, union awareness is a reflection of freedom of organization in general. In democratic societies, freedom of organization, freedom of thought and participation constitute the main components of the claim to be democratic.

Recommendations for trade unions to foster trade union awareness among university students:

Initiatives should be taken to introduce the concept of trade unions to university students, including those who have never heard of it. Young people, especially university students, represent an important potential group that unions should focus on. Trade unions should develop continuous policies aimed at young people and highlight the high cost of not joining a union. It may be beneficial for unions to create a dedicated youth structure. Unions should establish communication with universities through visits and collaborations. Organizing projects and partnerships to introduce students to key union-related concepts would be a significant step. Unions could provide young people with opportunities to experience union environments and workplaces, particularly through internship programs, and even facilitate their entry into the labor market. Unions could engage with young people by attending cultural and artistic events such as festivals and film screenings. Unions could offer training support for young people and encourage students to participate in educational programs organized by unions. Digital platforms is crucial for engaging young people, who are constantly online for increasing union awareness. In unionized workplaces, ensuring that young workers participate in social dialogue mechanisms and collective bargaining processes would be beneficial.

Recommendations for universities to foster trade union awareness among university students:

Universities can organize activities related to the rights, responsibilities, and key players in working life for students who will be joining the labor market after their education. Not every department at the university may have courses on these topics, but common courses across the university could include classes such as "Rights and Responsibilities in Working Life" or similar subjects. Additionally, universities can organize training sessions, seminars, and conferences to raise awareness among students on these topics. On the other hand, universities can collaborate with unions to develop joint projects, particularly in areas related to working life and its challenges, combining the experiences of both unions and universities.